

Jisté bylo velkým překvapením pro každého účastníka, když jsme se nejen teoreticky, ale i naprosto konkrétně soustředili kromě problémových žáků také na sebe samé. Zjistění, že zlobení není zapříčiněno jen „zlým“ žákem, který nás nebo své okolí ničí, ale že k němu dochází také proto, že já jako učitel dávám žákovi k takovému počínání příležitost, ba že ho i mohu neuvědoměle k zlobení provokovat, bylo asi největším přínosem tohoto workshopu.

(účastník workshopu v Praze, březen 1999)

4. Využití individuální psychologie ve výukové interakci

Individuální psychologie vychází z toho, že hlavním faktorem pedagogické interakce je míra zaměřenosti žáků a učitele na úkol stejně jako s ní související nezbytnost vzájemné kooperace. Žáci, kteří mají principiální pochyby o svých schopnostech (A. Adler používá pojem „komplex méněcennosti“ a hovoří o chybějící odvaze ke konfrontaci s životními úkoly), se nejen snaží úkolům vyhnout, resp. nechat za sebe pracovat druhé, ale praktikují svým chováním také svoji „politiku prestiže“³⁴ tím, že:

- si vynucují pozornost učitele i spolužáků,
- ovlivňují a určují dění ve třídě,
- trestají druhé za reálné i domnělé křivdy,
- dokazují učitelům jejich nemožnost.

Jak je tedy vhodné konkrétně postupovat? Uplatnění poznatků individuální psychologie v konfrontaci s žákem, který se chová rušivě, spočívá v následujících krocích:

- Rozpoznat finalitu žákova chování v kontextu dané situace.
- Dát mu najevo (ale nezesměšnit jej!), že:
  - jeho (jemu samotnému mnohdy nejasný) cíl byl rozpoznán,
  - ho učitel neodsuzuje za to, že se pokouší tohoto cíle dosáhnout,
  - další snaha o dosažení tohoto cíle je zbytečná, protože učitel nebere rušivě chování osobně a bude se dál věnovat výuce.
- Bez nucení a přemáhání mu zprostředkovat pocit, že je důležitý jako člověk a člen třídy, a ne jako „zlobivec“.

³⁴ Tzn. že když si netroufají na práci, která je zpravidla spojena s překonáváním překážek, alespoň utvářejí situaci tak, aby si mohli připadat důležití.

	VYSOKÁ	NÍZKÁ	NÍZKÁ	ZVYŠENA	Míra sociální začleněnosti	
Intenzita sebehčyb	<p>▼ Cíl 4: Ukázat a dokázat nedostatečnost</p> <p>Forma: aktivně-destruktivní -- 0 -- Nemožnost, odevzdanost, tupost...</p>	<p>Forma: aktivně-destruktivní Brutalita, zraňování, krádeže, ničení věcí, ale i pomlvy...</p>	<p>Forma: aktivně-destruktivní Umlíněnost, a priori opozice, svěhlavost, vzpurnost...</p>	<p>Forma: aktivně-destruktivní Mít převahu a určovat dění</p> <p>Neotesanost, drzost, odmítání, zlozvyky, zachvaty vzteku...</p>	<p>Forma: aktivně-destruktivní Cíl 1: Vynutit si pozornost, stát v centru dění</p> <p>Forma: aktivně-destruktivní Cíl 1: Vynutit si pozornost, stát v centru dění</p> <p>Forma: aktivně-destruktivní Cíl 2: Mít převahu a určovat dění</p> <p>Forma: aktivně-destruktivní Cíl 1: Vynutit si pozornost, stát v centru dění</p>	<p>sebehčyb vykazuje řadu z těchto vlastností: Tolerance, zájem o druhé, ochota pomáhat druhým, odvaha přiznat vlastní chybu, kooperativnost, soustředění na věc, snaha o nejlepší možné výsledky, ochota podělit s druhými, odpovědnost za vlastní jednání, „my“ je stejně důležité jako „já“, ochota převzít úkoly...</p>
				<p>Vtipné poznámky, píle, snaha vyniknout, ukázat vanost, nekritické souhlasení...</p>		